

SF. IERARH MAXIM BRANCOVICI, MITROPOLITUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

Laurențiu Rădoi
ZIARUL LUMINA/31 Iul 2017

Au trecut mai bine de 500 de ani de la instalarea pe scaunul de Mitropolit al Țării Românești a Sfântului Maxim Brancovici, pomenit de Biserica Ortodoxă Sârbă, din vremuri îndepărtate, pentru viața sa aleasă, bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor. Drept aceea, ca un pios omagiu adus acestui vas ales al lui Hristos, izvor de pace și prietenie pentru neamul românesc, credem de folos să facem cunoscute viața și nevoințele sale credincioșilor de azi, ca nu cumva, prin trecerea vremii, să se facă cu totul neștiut și rămas în uitare.

Pomenirea sa poate fi văzută și ca o recunoaștere a prezenței Duhului Sfânt în viața și lucrările Bisericii dreptmăritoare, sfinții confirmând frumusețea nepieritoare a slavei fiecărui neam în fața lui Dumnezeu. Canonizat pentru sfințenia vieții și dragostea față de cei păstoriți, vrednicul ierarh a avut un rol spiritual major atât pentru poporul din rândul căruia a odrăslit, cât și pentru întregul neam românesc, căruia i s-a dăruit ca o candelă vie, slujindu-l cu o râvnă sfântă, statornic în credința ortodoxă. În fața acestui demers, este firesc să ne întrebăm cine a fost Maxim Brancovici și care a fost lucrarea lui duhovnicească desfășurată în mijlocul credincioșilor din țara noastră, pentru care merită toată prețuirea. Fără a avea pretenția de a epuiza subiectul, din cauza penuriei de izvoare documentare, vom încerca

să scoatem la lumină personalitatea sa și să evocăm, pe cât ne stă în putință, atașamentul său față de neamul românesc.

Episcop al Râmnicului și Mitropolit al Ungrovlahiei

Figură istorică de prim plan pe scena politică și cultural-religioasă a Serbiei și a Țării Românești din primele decenii ale secolului al XVI-lea, vlădica Maxim Brancovici a reținut atenția cercetătorilor români și nu numai, fiindu-i atribuită calitatea de Episcop al Râmnicului și Mitropolit al Ungrovlahiei. Din bibliografia consacrată lui, se știe că era de neam sârb, din familia despotului Ștefan Brancovici și a soției sale Anghelina, de origine albaneză. Născut în 1461 sau 1462 în Italia, viitorul ierarh s-a bucurat de o educație respectabilă, primind la botez numele Gheorghe, după bunicul său - Gheorghe Brancovici, ultimul despot al sârbilor. Pentru că Serbia căzuse sub otomani, încă din 1459, tânărul Gheorghe, împreună cu fratele său Ioan, au răătăcit prin Ungaria, participând chiar și la unele lupte împotriva turcilor. Apreciat pentru vitejia sa, regele Matei Corvin a dorit să-l căsătorească cu o rudă a sa, Isabela, însă acesta a refuzat, deoarece principesa nu a vrut să treacă la religia ortodoxă. Îndrăgind mai mult viața pustnicească, departe de lume și de frământările ei, în anul 1495, a primit „îngerescul chip al traiului singurătății” în Mănăstirea Kupinici din vechiul Sirmium, cu numele de Maxim, și nu după mult timp a fost hirotonit preot (ieromonah) de către Calevit, Mitropolitul Sofiei. Tot în această perioadă (1496), împreună cu fratele și mama sa Anghelina fac o danie unei mănăstiri de la Muntele Athos, petrecând în

smerenie adâncă, dornic să cunoască și să adâncească viața sihăstrească de care se simțea tot mai atras.

După moartea fratelui său, Ioan Brancovici, în decembrie 1502, călugărul Maxim, care trăia retras la Mănăstirea Bersakovo, ajunge singurul moștenitor al tronului sârbesc. Cu toată insistența regelui Vladislav al Ungariei și a poporului sârb, refuză titlul de despot, lăsând viața lumească și izolându-se în rugăciune. Se pare că în aceste împrejurări a venit în Ungrovlahia, împreună cu mama sa, în jurul anului 1503, când era în țară și Patriarhul Nifon al II-lea, adus de Radu cel Mare pentru reorganizarea Bisericii. Nu este exclus să fi fost chemat la noi chiar de domnitor, așa cum făcuse cu Nifon și cu călugărul tipograf Macarie, un vlah sud-dunărean, viitorul Mitropolit al Țării Românești. O versiune a vieții sale, scrisă de un anonim în secolul al XVI-lea, ne spune despre stabilirea sfântului în țara noastră: „Iar fericitul Maxim, luând moaștele tatălui și ale fratelui său și pe mama sa, veni la Radul, voievodul Țării Românești. Ca un iubitor de Hristos, acesta îi primi cu suflet bucuros și cu inimă veselă și le dădu adăpost ca la ei acasă”.

„Mai apoi l-a făcut episcop pe ieromonahul Maxim”

Așa se face că, în scurt timp, a devenit o personalitate bine cunoscută, bucurându-se de încrederea domnitorului și a patriarhului care, apreciindu-i calitățile înnăscute, l-a ridicat în scaunul de ierarh. Sunt cercetători care apreciază că în 1503, în soborul convocat de Nifon cu prilejul organizării Bisericii Ungrovlahiei, Maxim a fost ales episcop al nou-înființatei

eparhii a Râmnicului, deoarece o altă biografie, inclusă în partea finală a unei Genealogii a țărilor sârbi, istorisește că Radu cel Mare „mai apoi l-a făcut episcop pe ieromonahul Maxim”. Pe de altă parte, părintele profesor Mircea Păcurariu consideră „că în 1503 s-a luat o hotărâre de principiu privind crearea a două eparhii, la Râmnic și la Buzău, care practic, se vor înființa câțiva ani mai târziu, iar cei doi episcopi de care pomenea Gavriil Protul că au fost hirotoniți de Nifon vor fi avut calitatea de episcopi-vicari ai săi, în accepțiunea de azi”. Este într-adevăr o temă greu de precizat, din cauza penuriei documentelor istorice.

Și totuși, chiar dacă numele său nu este întâlnit în actele interne și nici în pomelnicul Arhiepiscopiei Râmnicului, s-a susținut în istoriografia noastră, pe temeiul relatărilor de mai sus, că Sfântul Maxim va fi păstorit în scaunul Episcopiei de la Râmnic un timp scurt, până în anii 1504-1505, când a ajuns Mitropolit al Țării Românești. Cu toate că textul pare a fi destul de ambiguu, nearătând pentru care scaun a fost hirotonit noul ales - Râmnic sau Buzău -, n-ar fi exclus ca Maxim Brancovici să fi fost primul întâistătător al episcopiei din dreapta Oltului, care putea fi o continuatoare firească și legitimă a Mitropoliei Severinului.

Canonizat în Biserica Ortodoxă Sârbă

Potrivit lui Nicolae Iorga, Maxim Brancovici „ar fi fost cel de-al doilea Mitropolit canonic al Țerii-Românești, după cel hirotonisit de Nifon și al cărui nume nu-l cunoaștem încă; siguranța păstoriei lui o am avea și prin

însemnarea lui între Mitropoliți în pomelnicul din Târgoviște, care știe de Mitropolitul Maxim”.

După trecerea la cele veșnice, trupul său a rămas neputrezit, ca semn al sfințeniei venit din partea lui Dumnezeu, răspândind aromă asupra tuturor și vindecând bolnavii care veneau cu credință la el. Dar cinstitele sale moaște au fost pângărite și arse în 1716 de turci, care au prădat mănăstirea, iar bisericii i-au dat foc.

Ținând seama de evlavie și curăția vieții sale, Biserica Ortodoxă Sârbă l-a trecut în rândul sfinților, pomenirea făcându-i-se în ziua morții, la 18 ianuarie. În Pravila de rugăciuni tipărită la Râmnic în 1761, în limba slavonă, pentru sfinții de origine sârbească, este trecută și Viața arhiepiscopului Maxim, precum și chipul său „între Sfântul Atanasie cel Mare și Sfântul Chiril, patriarhii Alexandriei”, care i s-au arătat, în chip de înger, la ieșirea sufletului său.

Iată deci câteva mărturii despre viața și nevoințele acestui ieromonah, chemat la înalta slujire arhierască pe pământul nostru, unde a cunoscut mireasma sfințeniei, pe măsura trăirii și a dragostei față de cei pe care i-a păstorit.

Ctitor de cultură și spiritualitate

Prin urmare, cercetând scrierile pe care le avem la îndemână asupra Sfântului Maxim Brancovici, ne putem convinge că a avut un rol covârșitor pentru credința și unitatea neamului românesc. Ca Episcop de Râmnic și apoi Mitropolit al Țării Românești, a luat măsuri pentru

reorganizarea Bisericii, secondând în toate acțiunile sale domnitori evlavioși, precum Radu cel Mare și Neagoe Basarab, sprijinitori ai culturii și artei bisericești din secolul al XVI-lea. Pentru Nicolae Iorga „ființa lui Maximian în țară reprezintă încă un element din acea influență sârbească asupra rosturilor bisericești ale Românilor, care începe supt Radu, se dezvoltă pe deplin supt Neagoe și trece îndată asupra Moldovei”. Cu siguranță, el va fi fost unul dintre acei oameni de valoare care au consolidat monahismul în Țara Românească, zidind biserici și hirotonind preoți, purtând de grijă românilor, slujind și apărând Ortodoxia, ca un adevărat mărturisitor și trăitor al dreptei credințe. Deși a păstorit puțin timp, pe lângă Sfântul Neagoe Basarab, el poate a contribuit în mod substanțial la punerea temeliei celui mai somptuos locaș de cult din Țara Românească, Mănăstirea Curtea de Argeș, sfințită la un an după mutarea sa la Domnul.

Prin legăturile sale directe, cultural-religioase, diplomatice și matrimoniale cu Țara Românească, ierarhul sârb rămâne pentru noi o adevărată pildă de trăire duhovnicească, un mare apărător al credinței ortodoxe și un rafinat om politic, ce și-a pus toate cunoștințele în slujba neamului nostru, care l-a primit cu atâta dragoste.

Pentru toate aceste argumente, considerăm că Sfântul Maxim Brancovici, sărbătorit în Biserica Ortodoxă Sârbă la 18 ianuarie, și-a câștigat dreptul să fie pomenit în rândul sfinților și în sinaxarul Bisericii noastre,

acordându-i-se cinstea cuvenită și locul înalt, nu numai din partea contemporanilor, dar și a urmașilor săi.

Ca părinte sufletesc al Râmnicului și al întregii Țări Românești, nu este cu nimic mai prejos decât marii ierarhi de alt neam canonizați de Sfântul Sinod în ultimii ani: Iachint de la Vicina, Nifon al II-lea, Iosif de la Partoș sau Andrei Șaguna.

